

Економіка

УДК 338.439.4: 635

© 2019

СУЧАСНИЙ СТАН ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА В УКРАЇНІ

І.А. Сало¹, О.П. Попова²

¹доктор економічних наук

²кандидат історичних наук

Український інститут експертизи сортів рослин
вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 02000, Україна

e-mail: ¹inna_salo@ukr.net, ²nasheco@ukr.net

Надійшла 16.05.2019

Мета. Дослідити основні тенденції розвитку галузі рослинництва та сучасний стан забезпечення населення основними продуктами харчування. **Методи.** Монографічний, аналітичних узагальнень, балансовий, статистичного порівняння, конструктивно-розрахунковий, графічний та ін. **Результати.** Установлено, що в Україні в трійку лідерів з виробництва продукції рослинництва у 2018 р. увійшли Вінницька, Полтавська та Київська області. Сільськогосподарські підприємства виробляють 62,8% продукції. Найбільш негативна динаміка за показниками виробництва спостерігається по буряках цукрових, плодкових та ягідних культурах. Низький рівень доходів населення є однією з основних причин нераціонального харчування. Спостерігаються наявність інфляційно-девальваційних процесів, помірне зростання цін на продукцію рослинництва без значних коливань і сталість попиту. Найбільшими партнерами в торгівлі серед країн ЄС є Німеччина, Польща, Італія, Нідерланди, Угорщина. TOP-3 в експорті продукції рослинництва в країни ЄС займають зернові культури, насіння і плоди олійних рослин, їстівні плоди та горіхи — 3,5 млрд грн (95,7%). **Висновки.** За аналітичним оглядом стану галузі рослинництва, з-поміж інших сільськогосподарських культур найбільш вирізняються за показниками виробництва, споживання, реалізації соняшник і плодкові та ягідні. Так, Україна є світовим лідером по валових зборах соняшнику. Спостерігається динамічне зростання всіх показників його виробництва. Через високу капіталомісткість галузі садівництва, низьке матеріальне забезпечення населення плодоягідна продукція характеризується найбільш незадовільним рівнем виробництва та споживання. Україна швидкими темпами рухається в напрямі європейського ринку, про що свідчить зростання експортних поставок (на 22% в 2018 р. порівняно з 2017 р.). Держава в 2019 р. розширила фінансову підтримку АПК, однак, на нашу думку, потребує вдосконалення механізму фінансування сільськогосподарських підприємств з метою уникнення монополізації розподілу коштів.

Ключові слова: виробництво, споживання, категорії господарств, ціни, зовнішня торгівля, фінансування.

DOI: <https://doi.org/20.31073/agrovisnyk201909-12>

Галузь сільського господарства — рослинництво має всі передумови для розширення та ефективного розвитку в Україні з урахуванням забезпеченості земельними сільськогосподарськими угіддями та високої родючості ґрунтів. Однак це потребує значних інвестицій. В Україні на 1 га ріллі інвестиційна підтримка становить 42 дол. США, тоді як в інших країнах вона в рази вища, скажімо, в Польщі — 101 дол. США, Білорусі — 236, Росії — 64 дол. США [1]. Складна політико-економічна ситуація в країні, що перебуває по суті в стані війни, негативно впливає на розвиток аграрного сектору, вітчизняного та зовнішнього продовольчого ринків. Галузь рослинництва — джерело забезпечення переробних підприємств сировиною, тваринництва — кормами. Її розвиток є основою для ефективного функціонування продовольчого ринку та зовнішньої торгівлі України. Тому досить важливими є дослідження тенденцій розвитку галузі на сучасному етапі в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі становлення ринкової економіки в Україні значну увагу вирішенню питань агропромислового розвитку, зокрема галузі рослинництва, приділяли вчені О.В. Боднар, Ю.П. Воскобійник, В.М. Жук, О.В. Захарчук, Ю.О. Лупенко, М.Й. Малік, М.І. Пугачов, П.Т. Саблук, О.Г. Шпикуляк, О.М. Шпичак та ін. Їх увага концентрувалася загалом на розв'язанні проблем розвитку галузі, поліпшенні показників виробництва сільськогосподарських культур, інвестиційному забезпеченні їх вирощування тощо [1, 2]. Наші дослідження зосереджуватимуться на основних показниках розвитку галузі рослинництва в сучасних реаліях та більш детально на галузі садівництва як найбільш капіталомісткій, від ефективності розвитку якої залежить забезпечення раціону населення вітамінами впродовж року.

Мета досліджень — дослідити основні тенденції розвитку галузі рослинництва та сучасний стан забезпечення населення основними продуктами харчування.

Методика досліджень. Базою для досліджень були методичні підходи до визначення місткості внутрішнього споживчого ринку сільськогосподарської продукції та продовольства [2]. Основою досліджень — діалектичний метод пізнання ринкових процесів і системний підхід до вивчення проблем, які виникають під час виробництва та руху продукції рослинництва від виробничника до споживача.

Результати досліджень. Дослідження розвитку галузі рослинництва проводили в 2014–2018 рр. Серед регіонів України в трійку лідерів-виробників продукції рослинництва у 2018 р. увійшли Вінницька область — вартість становила 10,6 млрд грн, Полтавська — 9,7 та Київська — 8,0 млрд грн. За рівнем виробництва плодів і ягід переваги мали Вінницька, Чернівецька, Хмельницька, Закарпатська, Полтавська області. Разом валовий збір був 1116,8 тис. т, а це майже 45% їх загального виробництва в країні. Відзначимо, що за інвестиційною активністю та ефективністю сільського господарства найвищий рейтинг із регіонів України мають Вінницька, Київська та Черкаська області [1].

Основними виробниками продукції рослинництва є сільськогосподарські підприємства — 62,8%. З 1996 р. рівень рентабельності продукції рослинництва був у межах 7,9–41,7% (за винятком 1998 р.), коли отримали збитковість у 3,3%. Тобто середнє значення рівня рентабельності становило менше 30%. За підрахунками вчених, успішною господарська діяльність сільськогосподарських підприємств може вважатися лише за рівня рентабельності не менше 35–40% [3].

Слід зазначити, що господарства населення як форма господарювання займають важливе місце в системі аграрної економіки України. Завдяки ефективнішому використанню землі господарствами населення, їх частка в загальній площі сільськогосподарських культур у 2018 р. становила 8,3 млн га, або 30,1%. За рахунок підсобного господарства значна кількість

родин переважно через низьку купівельну спроможність забезпечують себе продуктами харчування, а залишок продають. Вони вже досить тривалий час є основними виробниками різних видів рослинницької продукції, зокрема картоплі, овочів, плодів, ягід тощо. Так, у 2018 р. господарства населення виробляли 77,9% плодів та 89,0% ягід. Ці господарства, як правило, працюють за принципом самофінансування і без значних капітальних вкладень. Вони менше залежні від подорожчання енергоносіїв та інших матеріально-технічних ресурсів через перевагу ручної праці, яку не враховують при визначенні доцільності та ефективності їх господарської діяльності. Реалізація сільськогосподарської продукції забезпечує населенню певний додатковий дохід, що досить важливо за низької купівельної спроможності [4, 5].

Продукція, вирощена господарствами населення, на європейському ринку вважається неконкурентоспроможною, оскільки не відповідає встановленим стандартам. Однак незалежно від цього виробники займають свою нішу на вітчизняному ринку й істотно впливають на формування попиту, пропозиції та цінову ситуацію. Кожне окреме підсобне господарство має незначну масу продукції для продажу, а відтак може реалізовувати її швидко й за вищими цінами. До того ж спрацьовує психологічний фактор — споживачі здебільшого вважають, що вирощувана населенням продукція є органічною, зокрема плоди, ягоди, овочі і не може зашкодити здоров'ю, тому охоче купують її іноді за значно вищими цінами.

Якщо взяти 1990 р. за базовий для порівняння, то слід відзначити негативну динаміку за окремими показниками виробництва основних сільськогосподарських культур (табл. 1).

Найбільше посівна площа скоротилася під буряками цукровими — у 5,8 раза й загальна площа під плодовими та ягідними культурами — у 3,7 раза. Проте відзначено істотне підвищення врожайності під цими культурами — відповідно в 1,8 та 3 рази. З урахуванням впливу сприятливих природно-кліматичних умов це свідчить про інтенсифікацію виробництва та впровадження

нових технологій у цукровій галузі. У садівництві такого рівня врожайності досягали практично за рахунок господарств населення до 2017 р. За сприятливих природно-кліматичних умов 2018 р. відзначився рекордним валовим збором яблук у всіх категоріях господарств — 1,5 млн т, що в 1,4 раза більше за попередній рік. Їх урожайність зросла до 16 т/га, що більше, ніж у 2017 р. на 35,7% (у господарствах населення становила 16,6, сільськогосподарських підприємств — 15 т/га). Слід наголосити, що європейський ринок у 2018 р. також відзначився великим урожаєм яблук. Так, німецькі фермери змушені були безкоштовно віддавати всім бажаним плоди за умови, що вони їх збиратимуть самостійно [7, 8].

Окремої уваги заслуговує культура соняшнику. Україна перебуває на першому місці у світі серед виробників соняшнику та соняшникової олії. За рахунок збільшення площі в 3,7 раза та врожайності в 1,4 його виробництво зросло в 5,5 раза — до 14,2 млн т. Така значна увага виробників до цієї культури пояснюється досить високим попитом на сировину, продукти переробки не лише на вітчизняному ринку, а й світовому. Так, експортні поставки насіння соняшнику (подрібнене та неподрібнене) у 2018 р. становили 58,7 тис. т вартістю на 28,2 млн дол. США. Вартість обсягів поставок олії на ринки країн ЄС, зокрема 1,26 млн т соняшникової, становила понад 900 млн дол. США. Від реалізації 2,1 млн т соняшникової макухи отримали 407 млн дол. США.

У продовольчому кошику населення продукти харчування займають різне місце за достатністю споживання. Міністерством охорони здоров'я України переглядаються та затверджуються норми фізіологічних потреб населення в основних харчових речовинах та енергії (табл. 2).

Установлено, що в споживчому кошику українців попри корисність і важливість плодів, ягід, винограду в здоровому раціоні харчування вони займають практично останнє місце за рівнем відповідності фактичного споживання раціональній (90 кг) і мінімальній (68 кг) нормам (після молока та молочних продуктів). Попит на ці продукти в 2018 р. в Україні задовольняється лише

1. Показники виробництва основних сільськогосподарських культур

Рік	Зернові та зернобобові	Буряки цукрові	Соняшник	Картопля	Овочеві	Плодові та ягідні
<i>Площі, тис. га</i>						
1990	14583	1607	1636	1429	456	851
2000	13646	856	2943	1629	538	425
2010	15090	501	4572	1408	462	255
2015	14739	237	5105	1291	440	235
2018	14839	276	6117	1319	439	228
2018 у% до 1990	101,8	17,2	373,9	92,3	96,3	26,8
<i>Виробництво, тис. т</i>						
1990	51009	44264	2571	16732	6666	2902
2000	24459	13199	3457	19838	5821	1453
2010	39271	13749	6772	18705	8122	1747
2015	60126	10331	11181	20839	9214	2153
2018	70057	13968	14165	22504	9440	2571
2018 у% до 1990	137,3	31,6	551,0	134,5	141,6	88,6
<i>Урожайність, т з 1 га</i>						
1990	3,5	27,6	1,6	11,7	14,9	4,3
2000	1,9	17,7	1,2	12,2	11,2	3,8
2010	2,7	27,9	1,5	13,2	17,4	7,8
2015	4,1	43,6	2,2	16,1	20,6	10,5
2018	4,7	50,9	2,3	17,1	21,4	12,8
2018 р. у % до 1990 р.	134,3	184,4	143,8	146,2	143,6	297,7

Джерело: [6].

на 58,7%. І це при тому, що вони здатні повноцінно забезпечувати організм людини необхідними макро- та мікроелементами, амінокислотами і є незамінним профілактичним засобом проти багатьох недуг та каталізатором підвищення засвоєння інших продуктів. У середньому за 2013–2017 рр. населення споживало відповідно до норм лише хліб і хлібопродукти, картоплю, овочі, баштанні. Установлено потребу в плодах і ягодах вітчизняного виробництва для раціонального забезпечення населення України — 3,5 млн т. Тобто є необхідність додаткового формування загальної пропозиції обсягом до 1,5 млн т.

Традиційно основною причиною низького рівня споживання продуктів харчування рослинного і тваринного походження щодо встановлених норм вважаємо, крім культури споживання, національних традицій чи зарубіжного впливу, передусім недостатній платоспроможний попит населення. Так,

середній рівень заробітної плати в Україні істотно нижчий, ніж в інших країнах світу — 175 дол. США, а це в 1,5 раза менше, ніж у Молдові, у 2 — Еквадорі, 8,8 — Польщі, 16,1 — Німеччині, у 20,4 раза, ніж у США [10]. Водночас частка витрат населення на продукти харчування в Україні є значно вищою, ніж в інших країнах. Лише з поліпшенням його матеріального забезпечення передбачається підвищення індикатора достатності харчування.

На продукцію рослинництва спостерігається річне та помісячне коливання цін. Найвищі ціни за всіма каналами реалізації сільськогосподарськими підприємствами у 2018 р. спостерігаються на плоди та ягоди впродовж січня — серпня. З вересня з розширенням пропозиції яблук на ринку ціни знизилися (рис. 1).

Стабільні оптові ціни протягом року на зернові та зернобобові, картоплю, насіння олійних, буряки цукрові свідчать про

2. Рівень споживання основних продуктів харчування, кг у рік

Основні продукти харчування	Мінімальна норма	Норма споживання, кг у рік	Рік			У середньому за 2013–2017 рр.	Відхилення, кг (+, –) від	
			2013	2015	2017		мінімальної норми	норми споживання
М'ясо та м'ясопродукти	52	80	56,1	50,9	51,7	52,8	0,8	-27,2
Молоко та молочні продукти	341	380	220,9	209,9	200	212,6	-128,4	-167,4
Яйця (шт.)	231	290	309	280	273	287,8	56,8	-2,2
Хліб і хлібопродукти	94	101	108,4	103,2	100,8	104,4	10,4	3,4
Картопля	96	124	135,4	137,5	143,4	139,4	43,4	15,4
Овочі та баштанні	105	161	163,3	160,8	159,7	162,1	57,1	1,1
Плоди, ягоди, виноград	68	90	56,3	50,9	52,8	52,4	-15,6	-25,6
Риба та рибні продукти	12	20	14,6	8,6	10,8	10,9	-1,1	-9,1
Цукор	32	38	37,1	35,7	30,4	34,6	2,6	-3,4
Олія	8	13	13,3	12,3	11,7	12,4	4,4	-0,6

Джерело: [9, 10].

сталість попиту на цю продукцію. Щорічне зростання цін реалізації зумовлене наявністю інфляційно-девальваційних процесів в Україні (рис. 2). За досліджуваний період найбільше ціни зростали на плодів та ягідні, у 2017 р. порівняно з 2014 р. — у 3,6 раза. У 2018 р. порівняно з попереднім ціни знизилися у 1,7 раза, що пояснюється розширенням пропозиції яблук на ринку.

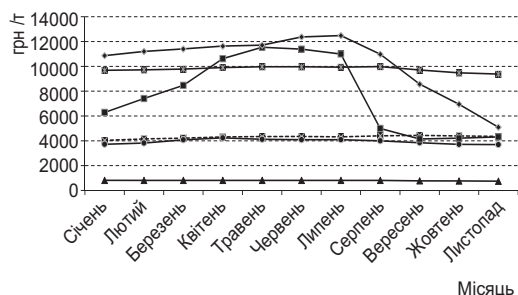

Рис. 1. Помісячні середні ціни реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами, грн/т: —■— зернові та зернобобові; —▲— буряки цукрові; —■— овочеві; —■— насіння олійних; —■— картопля; —■— плоди та ягідні (для рис. 1, 2).

Джерело: [6].

За іншими видами продукції спостерігається помірне зростання цін без значних коливань. Найбільше за 5 років через високий не лише внутрішній, а й зовнішній попит зросли ціни на зернові та зернобобові. Так, у 2018 р. вартість експортних поставок пшениці, сумішей пшениці, жита становила 3 млрд дол. США (16373,4 тис. т). Саме зернові культури займають лідерські позиції в структурі вартості експортних поставок країнам ЄС — 2,2 млрд дол. США у 2018 р., що на 30,1% більше за попередній рік і становить 59,5% від вартості вивезених продуктів

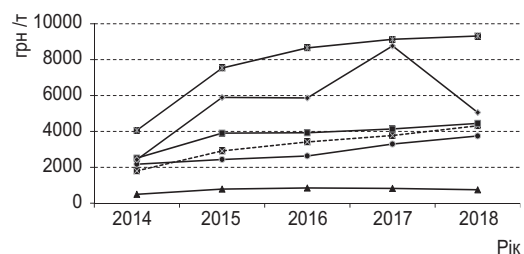

Рис. 2. Динаміка цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами, грн/т

Джерело: [6].

рослинного походження. Слід зазначити, що застосування режиму Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС сприяє змінам у нашій країні в правовому та адміністративному режимах експорту вітчизняної продукції рослинництва на ринок країн ЄС у рамках положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, яка набрала чинності в повному обсязі з 1 вересня 2017 р.

Найбільшими партнерами України в торгівлі продукцією рослинництва з країнами ЄС у 2018 р. є Німеччина, Польща, Італія, Нідерланди, Угорщина. Серед усіх товарів експорту в ЄС продукція рослинництва становила до 6% і займала 5-те місце в товарній структурі. Так, у 2018 р. аграрії встановили рекорд за обсягами експорту сільськогосподарської продукції [11]. Вартість експорту продуктів рослинного походження країнам ЄС у 2018 р. становила 3694,9 млн дол. США, що на 22,1% більше, ніж у 2017 р., 95,7% вартості сформовано за рахунок вивезених зернових культур, насіння та плодів олійних рослин, їстівних плодів і горіхів. Вартість імпортованих поставок в Україну в 2018 р. збільшилася всього на 3,1% порівняно з попереднім роком і була нижчою за вартість експорту в 7,6 рази (484,6 млн дол. США). Це пояснюється зниженням попиту через недостатню купівельну спроможність українського населення. До того ж ціни реалізації на імпортовану продукцію вищі, ніж на вітчизняну, скажімо, на плоди і ягоди в 2018 р. у 3,7 рази.

З огляду на приєднання України до Програми ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу (2014–2020)» ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств істотно залежатиме від того, наскільки швидко вони адаптуються до умов ведення бізнесу з країнами ЄС. Адже вітчизняний товаровиробник на досить захищеному європейському ринку повинен мати конкурентні переваги продукції не лише за якістю, а й за ціною.

Зауважимо, що в 2018 р. фінансова державна підтримка суб'єктів господарювання АПК в Україні за всіма програмами становила 4,2 млрд грн. Є окрема програма для підтримки промислового садівництва — «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладання молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними». Виділено фінансову підтримку 171 підприємству на суму 0,4 млрд грн (9,5% від загального фінансування), з неї витрати компенсувалися за 2-ма напрямками: на придбання садивного матеріалу — 261,1 млн грн, на будівництво холодильників — 130,6 млрд грн.

Розглянемо детальніше особливості розподілу державної фінансової підтримки. Так, за згаданою програмою підтримки галузі садівництва спостерігається істотна варіація у фінансуванні регіонів. Найбільше коштів сконцентровано в 7-ми областях України: Вінницькій, Дніпропетровській, Закарпатській, Київській, Львівській, Хмельницькій, Чернівецькій — 70,7% (279,1 млн грн). У середньому на 1 підприємство за першим напрямком фінансування припадало 2,3 млн грн, за другим — у 6,3 рази більше — 14,5 млн грн. Підприємства, які фінансувалися за обома напрямками (5 суб'єктів), отримали більше ніж по 16 млн грн. Тобто у 9-ти підприємств із 171 сконцентровано до 35% від загальної суми фінансової підтримки садівницьких підприємств. Це свідчить про необхідність перегляду та вдосконалення на державному рівні механізму розподілу коштів за регіонами і між окремими товаровиробниками.

На 2019 р. заплановано за цією бюджетною програмою виділити 0,4 млрд грн. Згідно з Наказом Мінагропрому України використання коштів розподілено за згаданими 2-ма напрямками — відповідно по 0,2 млрд грн [12]. Разом на фінансування програм АПК в 2019 р. передбачено 5,9 млрд грн, що на 40,5% вище, ніж у попередньому році.

Висновки

У подальшому для розширення місткості ринку та повноцінного забезпечення потреб населення якісною продукцією рослинництва відповідно до раціональних

норм споживання велике значення має інтенсивне зростання промислового виробництва на інноваційній основі разом із дієвим нормативним і фінансовим державним

регулюванням. Особливо це стосується вирощування найбільш капіталомісткої продукції — плодів та ягід.

Необхідною є державна підтримка різних кон'юнктурних процесів на вітчизняному аграрному ринку. Адже розвинені країни світу, дбаючи про власну продовольчу безпеку, вилучають аграрний сектор

із ринкової економіки, використовуючи державні важелі регулювання сільського господарства. Аналіз фінансової державної підтримки суб'єктів господарювання АПК в Україні свідчить про необхідність удосконалення механізму міжрегіонального розподілу коштів і між окремими підприємствами.

Сало І.А.¹, Попова О.П.²

Український інститут експертизи сортів рослин, ул. Генерала Родимцева, 15, г. Київ, 02000, Україна; e-mail: ¹inna_salo@ukr.net, ²nasheco@ukr.net

Современное состояние отрасли растениеводства в Украине

Цель. Исследовать основные тенденции развития отрасли растениеводства и современное состояние обеспечения населения основными продуктами питания. **Методы.** Монографический, аналитических обобщений, балансовый, статистического сравнения, конструктивно-расчетный, графический и др. **Результаты.** Установлено, что в Украине в тройку лидеров по производству продукции растениеводства в 2018 г. вошли Винницкая, Полтавская и Киевская области. Сельскохозяйственные предприятия производят 62,8% продукции. Наиболее негативная динамика по показателям производства наблюдается по сахарной свекле, плодовых и ягодных культурах. Низкий уровень доходов населения является одной из основных причин нерационального питания. Наблюдаются наличие инфляционно-девальвационных процессов, умеренный рост цен на продукцию растениеводства без значительных колебаний и устойчивость спроса. Крупнейшими партнерами в торговле среди стран ЕС являются Германия, Польша, Италия, Нидерланды, Венгрия. TOP-3 в экспорте продукции растениеводства в страны ЕС занимают зерновые культуры, семена и плоды масличных растений, съедобные плоды и орехи — 3,5 млрд грн (95,7%). **Выводы.** По аналитическому обзору состояния отрасли растениеводства, среди других сельскохозяйственных культур наиболее выделяются по показателям производства, потребления, реализации подсолнечник, плодовые и ягодные. Украина является мировым лидером по валовым сборам подсолнечника. Наблюдается динамичный рост всех показателей его производства. Из-за высокой капиталоемкости отрасли садоводства, низкого материального обеспечения населения плодоягодная продукция характеризуется наиболее неудовлетворительным уровнем производства и потребления. Украина быстрыми темпами движется в направлении европейского рынка,

о чем свидетельствует рост экспортных поставок (на 22% в 2018 г. по сравнению с 2017 г.). Государство в 2019 г. увеличило финансовую поддержку АПК, однако, по нашему мнению, требует усовершенствования механизма финансирования сельскохозяйственных предприятий с целью избежания монополизации распределения средств.

Ключевые слова: производство, потребление, категории хозяйств, цены, внешняя торговля, финансирование.

DOI: <https://doi.org/20.31073/agrovisnyk201909-12>

Salo I.¹, Popova O.²

Ukrainian Institute for Plant Variety Examination, 15 General Rodymtsev Str., Kyiv, Ukraine; e-mail: ¹inna_salo@ukr.net*, ²nasheco@ukr.net

Contemporary state of branch of plant growing in Ukraine

The purpose. To study basic trends of development of branch of plant growing and state-of-the-art of security of population with main products of feed. **Methods.** Monographic, analytical generalizations, balance, statistical comparison, mechanically-calculated, graphical, etc. **Results.** It is established that Vinnytsia, Poltava and Kyiv areas became the leaders in production of plant growing in 2018 in Ukraine. Agricultural factories manufacture 62,8% of products. The most negative dynamics on indexes of production is observed for sugar beet, fruit and berry crops. Low level of incomes of population is one of principal causes of irrational feed. Presence of inflationary-devaluation processes, moderate rise in prices on products of plant growing without significant oscillations and stability of demand are observed. The largest partners in trade among the EU countries are Germany, Poland, Italy, the Netherlands, Hungary. Cereal crops, seeds and fruits of oil plants, edible fruits and walnuts occupy TOP-3 in export of products of plant growing to the EU countries — 3,5 billion hrn (95,7%). **Conclusions.** Sunflower, fruit and berry may be outlined among other crops on indexes of production, consumption, sale. Ukraine is the world leader on total yields of sunflower. Dynamical growth of all indexes of its production is observed. Because of high capital intensity of

branch of gardening, low material security of population fruit growing is characterized by the most unsatisfactory level of production and consumption. Ukraine quickly moves in direction to European market. That is proved by growth of export deliveries (on 22% in 2018 as compared to 2017) . The state in 2019 has increased financial support

of agrarian and industrial complex, however, the mechanism of financing agricultural factories with the purpose to avoid monopolization of distribution of means demands development.

Key words: production, consumption, classes of equipments, prices, export trade, financing.

DOI: <https://doi.org/20.31073/agrovisnyk201909-12>

Бібліографія

1. Лупенко Ю.О., Захарчук О.В. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарства України. *Економіка АПК*. 2018. № 11. С. 9–18. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201811009>
2. Ємність внутрішнього споживчого ринку сільськогосподарської продукції та продовольства; за ред. О.М. Шпичака. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2013. 186 с.
3. *Основи економічної теорії: навч. посібник*; за ред. В.О. Білика. Київ: ІАЕ, 1999. 466 с.
4. Сало І.А. Розвиток ринку плодів в Україні: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2013. 394 с.
5. Свиноус І.В. Економічні аспекти функціонування особистих селянських господарств: монографія. Київ: ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2010. 414 с.
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Rost C., Sebald C. Esst mehr Äpfel. *Sueddeutsche Zeitung*. 2018. № 10, S. 1.
8. Schreier D. Wahnsinn wegen Überproduktion in Europa — Felder mit verdorbenen Äpfeln und Winzer müssen Trauben hängenlassen. *Netzfrauen*. 2018. № 10, S. 1–2.
9. *Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України*; за ред. О.М. Прокопенка. Київ: Держстат, 2018. 59 с.
10. Мороз О.В., Логоша О.Г., Підвальна О.Г. Опис моделі еквівалентності ринкового обміну на прикладі ринку овочевої продукції України. *Економіка АПК*. 2018. № 10. С. 15–25. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201810015>
11. Пугачов М.І. У 2018 році вітчизняні аграрії встановили абсолютний рекорд за обсягами експорту сільгосппродукції. *Економіка АПК*. 2019. № 1. С. 55. doi: 10.32317/2221-1055.201903006
12. *Про визначення напрямів державної підтримки розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства на 2019 рік: затв. наказом М-ва аграрної політики та продовольства України від 28.01.2019 р. № 24*. URL: http://www.minaprk.gov.ua/uk/organic_ministry?nid=26928